

בכל, מכל כל

מאת : עזרא מרום

בגמרא בבא בתרא ט"ז : נאמר: "שלשה הטעימם הקב"ה מעין עולם הבא ואלו הם : אברהם יצחק ויעקב דכתיב בהם בכל, מכל כל". על אברהם נאמר: " ויברך את אברהם בכל", יצחק אומר לעשו "וצודה לי ציד והבא לי מכל" ובפרשתנו יעקב אומר לעשו: יש לי כל". על סמך זה אנו מבקשים בסוף ברכת המזון: " הרחמן הוא יברך אותנו כמו שנתברכו אבותינו אברהם יצחק ויעקב בכל, מכל כל!". להלן נברר מה מעלתה של תפילה זו ?.

הרש"ר הירש מסביר שכאן טמונה ברכה גדולה שהרי אדם יכול להתברך ולהרגיש מעין עולם הבא בשלשה מצבים : א. מצב שיש לו הכל, לא חסר לו כלום, יש לו כל מה שאדם צריך בריאות, משפחה טובה, עושר, אושר וכבוד. ב. מצב שיש לאדם מכל דבר קצת, יש לו מכל (מ' המיעוט) ג. אין לו הכל ואפילו אין לו מכל ובכל זאת הוא מרגיש כאילו יש לו הכל בבחינת "איזהו עשיר? השמח בחלקו". בברכת המזון אנו מבקשים מהקב"ה שיתן לנו הכל, ואם לא שיתן לנו מכל, מכל דבר קצת ואם גם זה לא אז לפחות שנרגיש כאילו לא חסר לנו דבר ויש לנו הכל!.

בפרשתנו מסופר כשיעקב נפגש עם עשו אחרי שנים רבות של פרידה הוא שולח לעשו דורון אך עשו מסרב לקבל את הדורון ואומר: "יש לי רב" ויעקב משיב לו : יש לי כל" (ל"ג, 10). שניהם מבקשים לבטא את גודל רכושם. עשו אומר בגאווה "יש לי רב" דהיינו יש לי יותר מכדי צרכי ואילו יעקב אומר יש לי כל צרכי ולא חסר לי שום דבר. יעקב מבטא כאן את רעיון ההסתפקות במועט.

אדם ירגיל את עצמו להסתפק במועט רק כאשר ידע להעריך את מה שיש לו כמאמר הפתגם העממי: מי שהרגיש את האין הוא יודע להרגיש את היש!. רעיון זה מתבטא בגמרא נדרים נ. בה מסופר על כלבא שבוע שהתנגד לנישואי בתו רחל עם רבי עקיבא ולכן לא נהנו מעושרו הרב ונאלצו לחיות בחוסר כל עד כדי כך שישנו על מצע של תבן כי לא היו להם מיטות וכסתות. נגלה אליהם אליהו הנביא בדמותו של אדם זקן שביקש מהם מעט תבן כי נולד לו תינוק ואין לו עריסה לשכב עליה. אמר רבי עקיבא לרחל אשתו מצבנו טוב יותר מהזקן, לנו יש תבן ולו גם זה חסר לו.

ההסתפקות במועט מבטאת גם את ההבדל בין היהודי לגוי כפי שמשתקף בדברי אליעזר לרבקה : "הגמאיני נא מעט מים". לעומתו עשו מבקש מיעקב: "הלעיטני נא מן האדום האדום הזה". כלומר תאכיל אותי בכמות גדולה ע"י שתפתח לי את הפה ותדחוס לתוכי אוכל כמו שמלעיטים את הגמל.

דוגמא נוספת משלמה המלך שאומר לקב"ה: "ריש ועושר אל תיתן לי, הטריפני לחם חוקי" (משלי ל', 8) כלומר אל תעשה אותי עני או עשיר תן לי רק כדי צרכי. כדי להגיע למצב של "שמח בחלקו" עלינו להסתכל במי שיש לו פחות מאיתנו למשל : מי שגר בדירת 3 חדרים יסתכל על מי שאין לו דירה בכלל או גר בדירת חדר, אך לא יסתכל ויקנא במי שגר בוילה. רעיון זה מתבטא בפסוק : "בשמים ממעל ועל הארץ מתחת" (דברים ז, 7) דהיינו בדבר שמימי –רוחני תסתכל על מי שלמעלה ממך בידע, בחכמה ובמידות . לעומת זאת בדברים גשמיים-ארציים תסתכל על מי שתחתך-שיש לו פחות ממך.

התחלתי בברכת המזון ואסיים במה שנאמר בסוף ברכת המזון : "כפירים רשו ורעבו ודורשי ד' לא יחסרו כל טוב". במציאות בפועל מתקיים ההיפך: מספר העניים הגדול לפי " סקר מדד העוני" נמצא דוקא במקומות שבהם יש ריכוז חרדי כמו הערים: בני ברק, בית"ר עילית וכו'. התשובה לכך נמצאת בפירוש של הביטוי " לא יחסרו כל טוב" דהיינו לא ירגישו בחסרון של הכל טוב כי הם מסתפקים במועט ולכן הם לא מחפשים את הכל טוב. זו הברכה הגדולה של איזהו עשיר? – השמח בחלקו, מסתפק במועט ומרגיש כמו יעקב אבינו " יש לי כל " !.